

Llengua i Església

per Pep Costa

El treball editat per la Junta Diocesana d'Acció Catòlica de València el nou d'Octubre de 1972, titulat «L'ÚS DE LA LLENGUA VERNACLE EN LES DIÒCESIS DE LA PROVÍNCIA ECLESIASTICA VALENTINA» (País Valencià i Illes Balears) és d'un interès superlatiu per als integrants del poble Pitiús, siguin de la comunitat cristiana o no.

Aquest estudi que vol clarificar la doctrina de l'Església sobre la utilització del català en la litúrgia als Països Catalans, especialment al País Valencià i les Illes, és tan exhaustiu i rigorós que ultrapassa aquesta intenció i es qüestiona i contesta la majoria de les preguntes que un poble, desinformat i intencionadament confós, es pot fer.

La memòria, amb una magnífica presentació de Mons. Josep Gea i Escolano, en aquell moment Bisbe Auxiliar de València i actualment Bisbe de les Pitiüses, fou encarregada per la Junta d'Acció Catòlica de València a Pere Riutort i Mestre i obtengué el vist i plau de l'esmentada Junta d'Acció Catòlica i una llarga llista de sacerdots i laics, entre els quals trobam noms tan coneguts com Pere Llabrés Martorell, Francesc de B. Moll i Manuel Sanchis Guarnier.

Responsable de l'apostolat seglar a l'Arxidiòcesi de València, Mons. Josep Gea i Escolano ens presenta la memòria com a instrument de reflexió tant per als Ministres de la Litúrgia com per als cristians que desitgen realitzar un apostolat compromès en el camp de la cultura. Diu:

«El treball té dues parts ben diferenciades:

La primera part és un simple enchiridion o manual dels textos de l'Església que fa referència d'una manera directa o indirecta al tema. Com és natural, no podem deixar d'admetre i secundar aquesta doctrina del Magisteri de l'Església; ens hi obliga la nostra Comunió d'Església Particular amb tota l'Església Catòlica.

La segona part, com el mateix escrit farà notar, ve a ser la iniciació d'un diàleg, que, com a tal, comporta una primera exposició de la veritat, partint sempre dels principis exposats per l'Església, i una recerca sincera per aconseguir aplicar-los al fet humà i cristià de

la nostra cultura, especialment pel que respecta a la litúrgia i educació cristiana».

Hi segueix una reflexió del que deu ser el diàleg i sobre la implantació de la litúrgia en llengua vernacle impregnada de l'esperit de Pentecostès que suposa respectar la diversitat en el nostre camí vers el Pare. Així:

«Res més contrari al sentir de l'Església, exposat a més des de temps antics pels Sants Pares, que afirmar que les innumerables llengües del món en boca de l'Església hagen de ser, per la naturalesa de la seua diversitat, font de lluites i desavinences: Pentecostès precisament demana l'Assumpció d'aquesta diversitat en la confessió d'una mateixa i única fe».

Segueix la presentació preguntant-se sobre què caldria fer en cas que l'Església en compte de pau trobàs discòrdia en la implantació de la Litúrgia en llengua vernacle. Es respon Mons. Josep Gea:

«Podia haver estat que no fos suficientment coneguda la doctrina de l'Església sobre aquest punt; possiblement caldria revisar si en el plantejament falla el respecte a l'home o al missatge evangèlic».

Després d'aquesta presentació ens trobam amb una enumeració de textos que van des de Pius XI fins al Sínode dels Bisbes a Roma el 1971, passant per Pius XII, Joan XXIII, Concili Vaticà II, Pau VI, Assemblea Conjunta de Bisbes i Sacerdots a Madrid (1971), criteri de la UNESCO sobre l'ús de llengües vernacles en l'ensenyament (1954), normes de la Legislació Espanyola (1961).

Posat que el treball és tan explícit com sobri, l'intent de resumir-lo per donar una idea general del contingut sols em permet donar el màxim espai a les transcripcions; esper que se'm disculpi la forma quasi esquemàtica de presentar-lo.

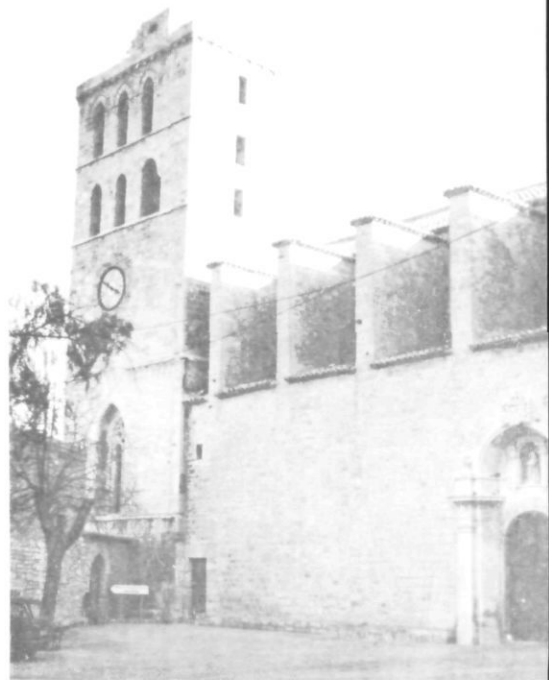
De la primera part, «EL FET DEL MAGISTERI DE L'ESGLÉSIA RELATIU A L'ADOPCIÓ DE LA LLENGUA POPULAR EN LA LITÚRGIA I EDUCACIÓ CRISTIANA», extrec del seu apartat A) «El fet d'una llengua-cultura pròpia vista per l'Església» les cites següents:

Pius XI, Encíclica «Mit Brennender

Sorge», 1937. «L'Església fundada pel Salvador és única per a tots els pobles i per a totes les nacions, i davall la seua volta troben lloc tots els pobles i totes les llengües». (A.A.S. XXIX, 152).

Aquesta cita globalitza en certa manera les de Pius XII, que van des d'afirmacions categòriques: «En el camp d'un nou ordre sobre els principis morals, no hi ha lloc per oprimir ni obertament ni dissimuladament les peculiaritats culturals i lingüístiques de les minories nacionals...», ràdio-missatge de Nadal, 1941 (A.A.S. XXXII, 11), fins a l'asseveració que: «...en la seua essència, doncs, la vida nacional és alguna cosa no política, de tal manera que, com ho demostren la història i l'experiència, pot desenvolupar-se al costat d'altres dins el mateix Estat; com també pot estendre's més enllà dels confins polítics d'aquest». Pius XII, «Vida nacional, política nacionalista» (A.A.S. XLVII, 22—23, 25—26).

Quin impuls real i efectiu no li cal a l'església evissença per aconseguir la coherència cultural i lingüística del darrer Concili?

De l'Encíclica «Pacem in Terris», de Joan XXIII, ens exposa el treball diverses cites. En transcriurem tan sols la primera:

«Efectivament, quan en els éssers humans floreja la consciència dels seus drets, no pot deixar de sorgir-hi la consciència dels deures respectius; de manera que aquell que té alguns drets, té també el deure de fer valer els seus drets com una exigència i una expressió de la pròpia dignitat; i tots els altres éssers humans tenen el deure de reconèixer i de respectar aquells mateixos drets». (A.A.S. LV, 268).

Dels assenyalaments del Concili Vaticà II en triarem un com a mostra:

Aquesta cita queda detallada i desenvolupada d'una manera exhaustiva per la resta d'assenyalaments del Concili Vaticà II que consten al treball.

De Pau VI cal llegir aquesta cita: «Ric o pobre, cada país posseeix una civilització rebuda dels seus avantpassats: institucions necessàries a la vida terrenal i manifestacions superiors artístiques, intel·lectuals. Quan aquestes darreres contenen valors humans fora un greu error sacrificar-les a les primeres. Un poble que hi consentís, perdria així allò millor de si mateix. Sacrificaria per viure, les seues raons de viure. També per als pobles val l'exhortació de Crist: *«Què traurà l'home de guanyar tot el món si perd la seua ànima?»*».

Aquesta cita, tan esclaridora, ens estalvia de reproduir-ne qualsevol altra de les que consten en la memòria. No crec que cap altra profunditzi més en l'esperit de l'estudi.

La segona part de la memòria es titula: «ASPECTES I DIFICULTATS DE L'APLICACIÓ DE LA DOCTRINA DELS DOCUMENTS PRECEDENTS». Els temes s'encapçalen amb els arguments que utilitzen normalment les persones que no comprenen el problema. Després d'un primer apartat per explicar conceptes bàsics, ens trobam amb el primer tema, «Anem a una cultura universal, deixem les cultures minoritàries!», dividit en tres subapartats. Transcriurem alguns ar-

«Pedagògicament, aprendre la llengua universal i unir el coneixement d'aquesta a la vernacle, no produeix dificultats; més bé, si s'estudia una i altra llengua en l'edat oportuna de l'escola, es crea un procés d'aprenentatge psicològicament beneficiós.

Per a les relacions internacionals s'usaria la llengua internacional i per a la vida de cada poble la vernacla. Un congrés, suposem, nacional, seria en la llengua nacional; un d'internacional, en la internacional. Un visitant temporal d'un lloc usaria la llengua internacional; un que hi anàs a viure o a estar-hi molt de temps, aprendria la llengua autòctona.

Aquest plantejament es fa envers una hipotètica Europa Unida. És la forma en què visquérem els primers dos-cents anys d'unitat espanyola, des dels Reis Catòlics fins a Felip V, i se'ns remarca que és la solució que demana l'Església.

El tercer subapartat, «La llengua castellana», ens fa un poc de memòria històrica del moment en què per la força de les armes els espanyols ens imposaren el castellà. Ens recorda l'obligació, per motius de convivència, de conèixer-lo en profunditat i prendre'l com a nostre, aplicant-li els mateixos postulats que a la hipotètica llengua universal.

Però en el cas d'una futura Europa Unida, diu l'autor, no desitjariem «veure de cap manera el castellà substituït en terres castellanques per la llengua oficial europea a l'estil borbònic absolutista».

L'apartat «LA LITÚRGIA EN VALENCIÀ/MALLORQUÍ NO ÉS PASTORAL» consta de quatre subapartats. El títol del primer ens dona una idea de la resposta: «La litúrgia, connexió de la comunitat de fe amb les comunitats històriques». Del segon subapartat en reproduïrem unes línies per l'actualitat del tema: «Pastoral d'adaptació dels emigrants».

«Els germans de fora que han vingut a estar entre nosaltres, estrangers o immigrants, s'han d'acomodar a la nostra llengua. Això ho demana el n°. 19 d'Eucharisticum Mysterium i el mateix seny.

Els germans recentment arribats han de ser empelts del nostre poble; mai no poden ser considerats ciutadans de segona categoria, si fos així seriem racistes; per altra banda, no voler acomodar-se al lloc on s'ha anat, a viure, sinó exigir el contrari, és senzillament tenir actitud de colonitzador.»

La resta del treball, d'una extensió de dinou holandeses, no fa més que reafirmar tot el que s'ha dit dintre de problemes concrets de la nostra comunitat.

Vista la seua riquesa, caldria reconsiderar una edició per a les Pitiüses

Els eivissencs, a més de no gaudir dels drets lingüístics que té tota comunitat normal, no tenim, per regla general, clara consciència que aquests drets ens han estat arrabassats.

d'aquesta memòria tan clara i planera, dins del seu extrem rigor, a causa del moment de confusió i desconeixement de la nostra realitat d'opressió i colonització com a poble i cultura.

Felicitar-nos es l'únic verb adient a la lectura dels textos. Felicitar-nos per gaudir de la personalitat de Mons. Josep Gea com a Bisbe de les Pitiüses, amb l'esperança, en aquest cas pastoral i evangèlica, que la nostra llengua sigui emprada pels cristians i els hòmens de bona voluntat en general, en els seus parlaments, cultes i mitjans de comunicació.

Els moments de presa de consciència que el nostre poble està vivint fan del recull una escletxa de llum que no dubtam servirà en el sentit de les paraules de Mons. Josep Gea:

«Desitjam que l'ús de la llengua vernaclea en la litúrgia, d'acord amb la voluntat de l'Església, ens estimuli a esdevenir més Ecclesia, més catòlics, més Poble de Déu».

Esperem que no tan sols als catòlics sinó també a tots els altres membres de la nostra comunitat, la normalització de la llengua a la ràdio i als mitjans de comunicació social sigui un esglaó més en la comprensió, l'amor i l'harmoniosa convivència de tots. Amén.

PEP COSTA